

Els establiments que han inspirat milers de pàgines

Hotels literaris

Són llocs que desprenen una atmosfera especial, misteriosa, relaxant a voltes. Per aquest motiu molts escriptors hi solen passar temporades llargues o solen inspirar-s'hi. Alguns establiments hotelers han passat ja a la història de la nostra literatura.

Els hotels són plens d'històries que mai ningú no ha escrit. Potser per això proliferen els hotels imaginaris: des de l'*Hotel New Hampshire* de John Irving fins a l'hotel en temporada baixa de Maria Mercè Roca, passant per l'hotel de *L'oceanografia del tedi* d'Eugeni d'Ors, la novel·la en què es va basar Marc Recha per a fer la pel·lícula *El cielo sube*. Hi ha noms d'hotels que tenen el poder de suggerir aventures i ambients només pel simple fet de mencionar-los: Hotel Shangai, Hotel Ambassador, Hotel Belavista...

Són molts els llibres que s'han escrit en cambres d'hotel: Arthur C. Clarke va escriure *2001, odissea de l'espai* a la cambra 1.008 del Chelsea Hotel de Nova York —el mateix hotel on Sam Shepard va escriure les *Cròniques del motel* i on també va morir Dylan Thomas després de divuit gots de whisky i on van passar temporades, entre altres, Vladímir Nabòkov, Arthur Miller, Janis Joplin, Bob Dylan, William Burroughs, Tennessee Williams, Sid Vicious...—.

La periodista francesa Nathalie de Saint Phale ha aplegat en el llibre *Hotels literaris. Viatge alrededor de la tierra* (Ed. Alfaguara) una part de les citacions, notícies i testimonis recollits durant més de set anys sobre la relació entre els escriptors i els hotels. El seu és un dels moltíssims llibres que es podrien fer a partir d'aquesta qüestió. Recollim en aquest article una mostra breu del que podria donar un llibre com aquest aplicat als hotels i als escriptors del país.

Fonda del port de Sira (Santorini, Grècia). Carles Riba i Clementina Arderiu van anar a Grècia l'any 1927. En una carta a Josep Obiols, Carles Riba glossa les excel·lències de l'hoteleria hel·lènica: "mai cap frare no ha dormit en un llit més dur, ni més desmanegat. A aquell, sabeu, li hi posaven cascavells: a nosal-

tres ens hi han posat uns grinyols esgarri-fosos. Mai cap asceta, tampoc, se n'ha anat a dormir amb una panxa més prima".

Grand Hotel (Prada, Conflent). Quan va començar la Segona Guerra Mundial Josep Maria de Sagarra es trobava a París amb la dona i el seu fill Joan. La psicosis d'un atac imminent amb armes químiques que es va escampar entre els parisencs i el fet que només es repartissin cures antigàs als ciutadans francesos són fets que van contribuir a la decisió d'anar cap al Rosselló. Allà es van estatjar al mateix hotel que Pau Casals i van poder comprovar la seva afeció al tresillo i la justesa d'una apreciació sobre el mestre que els havia confiat un pescador de Sant Salvador: "Si a aquest home li treus el guitarró d'entre les cames, no val res".

Hostal Quatre Nacions (Rambla 40, Barcelona). Va ser durant molt de temps l'hotel més important de Barcelona. Entre els hostes il·lustres destaquen els noms de Franz Liszt i Stendhal.

Hostal del Sol (Carrer de l'Hostal del Sol, Barcelona). S'hi va allotjar el Comte de Cagliostro amb la seva amant Lorenza Feliciani. La vida d'aquest mag del Segle de les Llums, amic de francmaçons i fundadors del "ritu egipci" que va morir ajusticiat per la inquisició, va inspirar diverses novel·les, entre altres la d'Alexandre Dumas. Segons s'ha escrit, a Barcelona el Comte va enganyar un capellà, amb l'ajut de Lorenza, per obtenir diners.

Hotel Colón (Plaça de Catalunya, Barcelona). Durant la guerra civil el Colón va ser la seu central del PSUC. Actualment és seu d'un banc. L'escriptor francès d'origen rossellonès, Claude Simon, es va basar en aquest hotel tal com el va conèixer l'any 1936 per a escriure *El Palace* (1962). Per a entrar-hi calia tenir un salconduït que "donava la possibili-

litat de seure en el refectori instal·lat en el lloc de l'antic menjador on sopaven els milionaris”.

Hotel del Trinquet (València). L'estiu del 1953 Josep Pla va passar a València el que ell mateix qualificà com “una de les nits més originals” de la seva vida. En el llibre *Direcció Lisboa* en deixa constància: “l'habitació que em donaren era acostadíssima a la paret del frontó de pilota més conegut de la ciutat (...) la paret transmetia tots els detalls de l'espectacle amb una exactitud perfecta i, a la llarga, una mica amoinadora”. Conta Josep Pla que se sentí tan sorprès que es va

quedar sense esma de demanar una altra habitació. Decidí finalment d'anar a dormir al frontó mateix. Tampoc allà no aconseguí d'adormir-se. A la matinada, i després d'hores d'insomni i de perplexitat, arribà a la següent conclusió: “el gruix de l'inefable matalàs valencià és considerable i serà difícil de remoure'l. Però en les coses humanes, hi ha alguna cosa impossible?”

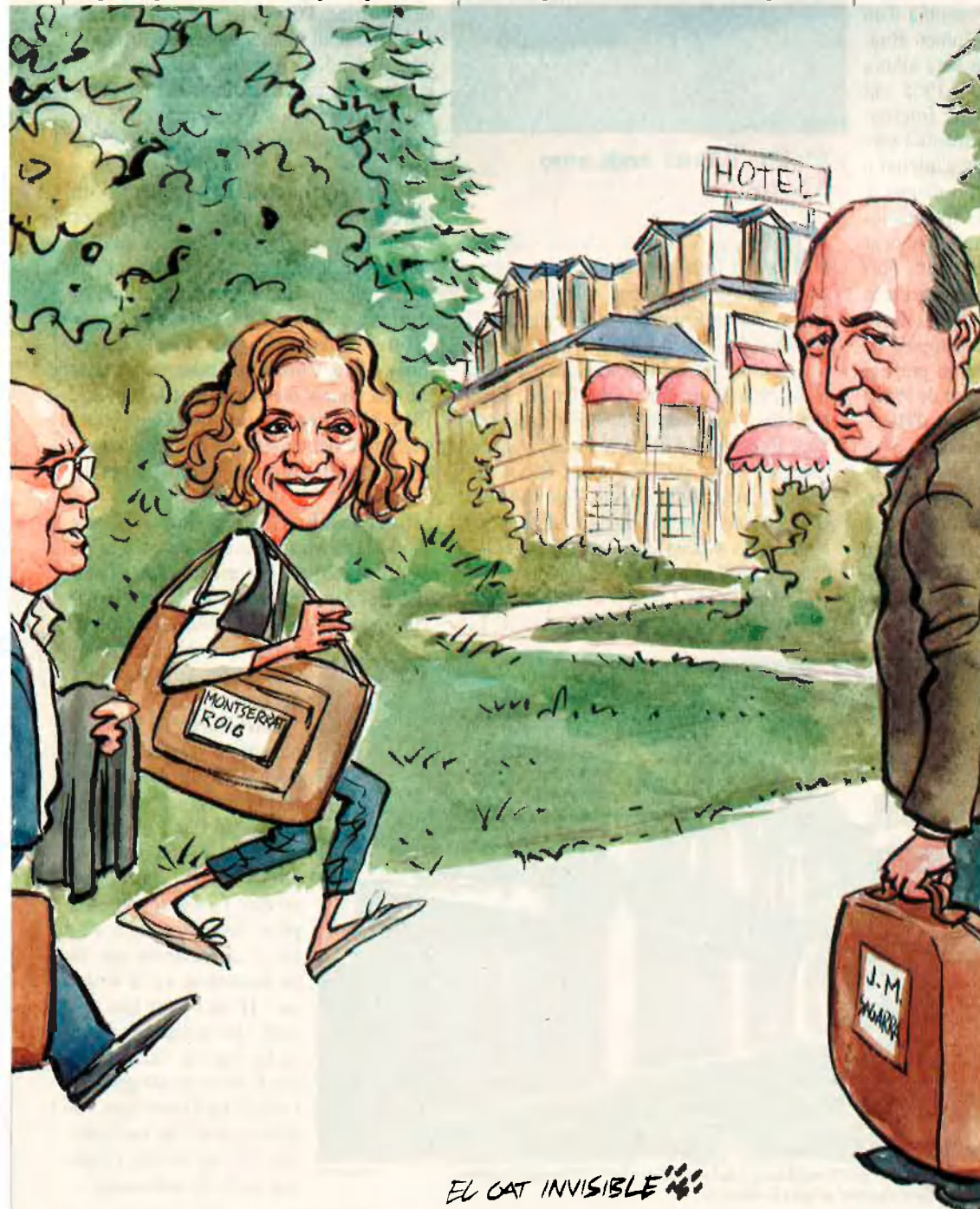
Hotel Europa (Granollers). Eugeni Xammar va passar llargues temporades en aquest hotel, alternant amb les estades a la ciutat de Ginebra. En *Seixanta anys d'anar pel món*. Xammar interpreta el

canvi de nom de l'establiment –abans es deia Fonda d'Espanya– com tot un símptoma del progrés de la ciutat de Granollers i compara la carretera en què es troba amb “el carrer principal –*main street*– de qualsevol ciutat nord-americana de la mateixa grandària”. Josep Pla, que també era client habitual d'aquest hotel de la família Parellada, transcriu en un dels *Articles amb cua* una conversa amb l'hostaler de l'Europa unes paraules d'Eugeni Xammar sobre la voracitat del país: “era un dia de mercat: el menjador era ple de gent: famílies pageses i persones de classe mitjana”. “Aquesta gent –em digué Xammar– sembla que porta una fam endarrerida, cosa que sobretot és visible després d'una guerra i revolució com les que intermitentment corren sobre aquest país. Mengen grans quantitats. Endrapen d'una manera desaforada”.

Hotel Europa (Sant Petersburg). Durant l'estada que Montserrat Roig va fer l'any 1980 a la ciutat de Sant Petersburg (llavors Leningrad) va residir en un hotel que els caps de setmana s'omplia de finesos que travessaven la frontera amb l'únic objectiu d'emborratxar-se: “havies de passar pel damunt d'ells als passadissos encatífats i sovint te'ls trobaves dormint la mona al lavabo de senyores”.

Hotels ferits. Joan Calduch i Gaspar Jaén evocuen en *Un palau d'hivern* (Ed. 3 i 4) les paraules que va escriure Max Aub sobre els últims dies de la República a Alacant: “els bombardejos han fet malbé les cases més pròximes al port, les dels parc de Canalejas, les del Passeig dels Màrtirs, les del Postiguet, les del Passeig de Gomis. Hi ha palmeres assassinades, hotels ferits: el Reina Victòria, el Gran Hotel Simon, l'Hotel-Restaurant Samper...”

Hotel Formentor (Formentor, Mallorca). Situat en la mateixa península

EL GAT INVISIBLE

on Miquel Costa i Llobera s'enamorà d'un pi ("mon cor estima un arbre..."), aquest Hotel va ser des del principi vinculat a l'art i la cultura. Un mecenes argentí el va fer construir amb la idea de reunir-hi gent selecta. Des de l'any 1929, en què fou inaugurat, fins que el mecenes argentí es va arruïnar, van desfilar per l'Hotel Formentor gent com ara Churchill, Keyserling, Kessel, Montherland, Francis de Miomandre... Josep Pla sintetitzà en un dels *Retrats de passaport* l'ambient de "La setmana de la saviesa de Formentor", organitzada per Joan Estelrich amb aquestes paraules: "hi hagué moments que el Formentor semblà d'un altre país". Ja de la mà de Tomeu Buaes, l'hotel recuperà aquesta veta alhora mundana i intel·lectual. L'any 1955 s'hi celebrà el I Congrés Lul·lístic Internacional que aplegà filòlegs, filòsofs i cardenals. A final de la dècada s'iniciaren les Converses Poètiques de Formentor i, més endavant, els Col·loquis Internacionals sobre Novel·la que van desembocar en la creació, l'any 1960, del premi Formentor de Novel·la, el premi literari més ben dotat de l'època, amb 10.000 dòlars i la publicació simultània en editorials de llengües diferents i amb tant de prestigi com Einaudi de Torí, Gallimard de París, Weidenfeld de Londres, Rowolt d'Hamburg, Grove Press de Nova York i Seix Barral de Barcelona. Entre els guanyadors d'aquest premi hi ha Henry Miller, Samuel Beckett i Jorge Luis Borges.

Hotel Iberia (Avenue Víctor Hugo, París). L'any 1947 Josep Maria de Sagarra se'n va anar amb la família a passar sis mesos a París. A l'hotel on van fer es-

Alguns llibres amb nom d'hotel

Hotel París. Vicent Andrés Estellés. *Hotel Intercontinental*. Quim Monzó. *Hotel Europa*. Vicenç Villatoro. *Hotel Àfrica*. Ferran Cremades i Arlandis. *Hotel Salamandra*. Josep Gòriz. *Hotel Savoy*. Joseph Roth. *Hotel Gurni*. Hubert Fichte. *Hotel New Hampshire*. John Irving. *Hotel Encantat*. Collins Wilkie. *Hotel Rosa*. Patrick Etskine. *A l'Hotel Bertram*. Agalha Christie. *Hotel du Lac*. Anita Brookner. *Shanghai Hotel*. Vichy Baum. *Hotel*. Arthur Hailey. *Hotel Paraíso*. Juan Madrid. *Hotel Melancòlia*. Antoni García del Toro. *Hotel Cinco Estrellas*. M. Antonia Rodoreda Sanyol. *El Hotel del Cisne*. Pío Baroja. *Hotel Oriente*. Francisco Martínez-Díaz... A. L.

tada hi havia un *tablaó flamenco*. Allà van conèixer el mestre Stokowski i la seva dona, una jove Vanderbilt. També hi van conèixer Yolanda, l'amant del rei Faruk. Quan els Sagarra sortien de nit deixaven el petit Joan sota la vigilància d'un cambrer espanyol que li va ensenyar a jugar a pòquer.

Hotel Imperial (Carrer Montera, Madrid). L'any 1916 mentre estudiava a Madrid, Josep Maria de Sagarra va passar quinze dies a l'Hotel Imperial. En les *Memòries* parla més del propietari que no de l'hotel: "Es deia Saturnino Arenillas, era de Segòvia i semblava un arxiduc austríac. Posava taps a tot i citava a cada moment el diccionari de l'Acadèmia. El fondista Arenillas no es treia mai la boina del cap, i els matins s'emboïcava la barba amb una combinació de paper fi, perquè no hi anessin les mosques".

Hotel Internacional (Rambla 78-80, Barcelona). Va ser l'hotel escollit per Edicions de la Campana com a quarter general de la marató literària de relleus que va donar com a resultat el llibre *24 escriptors, 24 hores a les Rambles*.

Hotel Oriente (Rambla 45-47, Barcelona). Hans Christian Andersen va passar uns quants dies en aquest hotel l'any 1864. Unes dècades més tard George Orwell hi va deixar la dona mentre anava a fer la revolució amb les milícies del POUM.

Hotel Palais (Ginebra, Suïssa). L'any 1960 Marià Manent anà de viatge a Suïssa. El dia 20 de gener escriu en el seu diari: "Aquests dies el Palais era voltat d'un món de grisori i de blancor: puresa, perla, silenci. Però avui s'ha desfet la boira enllà del Léman i..."

Hotel París. En la novena secció d'aquest hotel poètic, Vicent Andrés Estellés escriu: "entre el cruixir de llits i el cruixir dels taüts, / l'enrenou de la ploma sobre el paper grossísim, / i l'enrenou dels plats, les culleres, els wàters, / els cadàvers que hi ha desfent-se en la bodega. / Hi ha l'hoste que s'ha mort i no se sap d'on és, / i hi ha l'hoste que espera que li arribi un telegrama, / com hi ha l'hoste que escolta el coit d'un matrimoni / i hi ha l'hoste, cortès que no parla amb ningú".

Josep Pla i Eugeni Xammar eren clients habituals de l'Hotel Europa de Granollers (dalt). Damunt d'aquestes línies, l'Hotel Formentor de Mallorca, sempre vinculat a l'art i la cultura.

JOAN CELLA

Hans Christian Andersen va passar uns quants dies a l'Hotel Oriente, igual que la muller de George Orwell.

Hotel Viena (Carrer del Carme 22, Barcelona). El maig del 1953 Henry Miller es va citar a Barcelona amb Alfred Perlés, amic inseparable i company de mil aventures durant la dècada dels 30 a París. Feia més de quinze anys que no es veien. Durant els dies que va passar a Barcelona, Henry Miller es va estatjar en aquest hotel de la Ciutat Vella. D'aquesta trobada, en va sortir la narració *Reunió a Barcelona* (Cuadernos ínfimos, núm. 69. Tusquets Editor. 1976). Henry Miller hi escriu sobre la ciutat: "Barcelona em va produir la impressió de ser una rara barreja de Brooklyn i Brussel·les".

Hotel Ritz (Atenes). L'any 1956 Josep Pla escriu estirat al llit: "Vaig a l'Hotel Ritz (Escriu el nom d'aquest hotel per una exigència merament objectiva, és a dir, perquè aquest és el nom real del meu hotel. A Atenes, el Ritz corresponent als hotels que per Occident porten aquest nom s'anomena Hotel de la Grand-Bretagne). A quarts de nou sóc al llit. A Grècia, els llits solen tenir una certa duresa. El que en aquest moment ocupo té una duresa incommensurable i profundíssima. Llegeixo l'*Athens News*. A partir de les dues, comencen les manifestacions de la passió de l'amor, alternades amb algun grinyol de somier, a les habitacions immediates. Envellir és agradable. El dia ha estat molt ple —massa per a mi".

Hotel Ritz (Gran Via de les Corts Catalanes 668, Barcelona). Paul Morand parla a "La nit catalana" del llibre *Obert a la nit* d'una Barcelona que "es un clixé sud-americà on els vagons-llits s'obren al

A l'Hotel Ritz, "els radiadors es refredaven amb un soroll de juntures que cruixien", segons Paul Morand.

final de la seva tija en hotels que són flors de caoba i vellut anyil". Del Ritz en concret escriu que "els radiadors es refredaven amb un soroll de juntures que cruixien". A l'hotel Ritz s'atorguen, entre altres, els premis Ramon Llull i Josep Pla.

Hotel Rubio (Carrer del Carme 5, Barcelona). Vassilis Alexakis (escriptor grec que viu a París i que escriu en grec i francès) va situar en aquest hotel de dues

estrelles l'aventura amorosa entre Grigoris i Helena, els protagonistes de la novel·la *Talgo* (1983). L'aventura dura una setmana —el mateix que dura la conferència sobre l'economia dels països mediterranis de la Comunitat Europea a què assisteix el protagonista—. Després de l'aventura ella se'n torna a Grècia i ell a París.

Hotel Stewart (Papeete, Tahití). L'any 1936 Josep Maria de Sagarra se'n va anar de viatge de noces a Tahití. Durant el viatge va escriure *La ruta blava*. Un matí, mentre els Sagarra esmorzaven a l'hotel van sentir una veu que els anunciava la caiguda de Màlaga a mans dels "nacionals". Es van quedar estupefactes en sentir parlar català. Es tractava d'un aventurer anomenat Blanc que, després d'haver fet la volta al món, va ser rebut a

Barcelona amb honors d'heroi. A l'Hotel Stewart els Sagarra van conèixer també un fill de Gauguin i un vell anomenat Maú —que en maorí vol dir pederasta— que havia estat criat de l'última reina de Tahití. Però amb qui van travar una amistat més ferma va ser amb el governador del condomini de les Noves Hèbrides, en aquella època un milionari català arruïnat, anomenat Manuel Bosch i Barret.

Pensió Munich. En una carta datada el 26 de novembre de 1922, Carles Riba explica al seu amic Josep Obiols els costums sexuals dels hostes de la dispesa on s'estatja: "aquesta societat distingida és una veritable xarxa de fornicacions. Som uns lliris en un femer. No hauria dit mai que la solució sexual fos tan simple, tan primària, com l'espasa

i la beina, l'ampolla i el tap (...). A la nit, als passadissos tot són corredisses, batre de portes, rialles, xiscles, sospirs, sotracs, mossegades, batzegades. Tota la casa arriba a agafar ritme panteixant, regular, d'animal gegantí, com certs fragments de Beethoven. Després, tot s'a-dorm profundament".

Anik Lapointe
Manel Ollé